

สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ สมเด็จพระสังฆราช พระองค์ใหม่ รวมใจเป็นหนึ่ง

หลังจากการแก้กฎหมายคณะสงฆ์
ในมาตรา 7 ผ่านไปหนึ่งเดือนกว่า
โดยการถวายคืนพระราชอำนาจในการ
แต่งตั้งสมเด็จพระสังฆราช และการ
วางเว้นสมเด็จพระสังฆราชมาหลายปี
นับจากสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระ
สังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
สิ้นพระชนม์ เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2556

เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2560
ที่ผ่านมา พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรีและหัวหน้า คสช. กล่าว
ภายหลังการประชุมถึงการแต่งตั้งสมเด็จพระ
สังฆราชองค์ใหม่ว่า หลังจากมีการ
ดำเนินการตามขั้นตอนพิจารณารายชื่อ
ผู้ที่ได้รับคัดเลือกดำรงตำแหน่งสมเด็จพระ
สังฆราชองค์ที่ 20 โดยพิจารณา
เสนอรายชื่อไป 5 องค์ หลังจากมีการนำ
ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมไปแล้วนั้น
ได้รับแจ้งว่าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
มหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร
ในรัชกาลที่ 10 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า
โปรดกระหม่อม แต่งตั้ง **สมเด็จพระ
มหามุนีวงศ์ (อัมพร อมฺพโร)**

องค์ที่ 20 ซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จประกอบพระราช
พิธีสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช ในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2560
เวลา 17.00 น. ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม มีพระนามว่า
สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

**“ขออย่าขัดแย้ง ไม่ใช่ว่าองค์อื่นดีหรือไม่ดี ซึ่งเคยบอก
ไปว่าต้องดูเรื่องงานและเรื่องต่างๆ และเป็นไปตามพระราช
อัธยาศัย ที่พระองค์ท่านทรงพิจารณาเอง...ต่อไปนี้ถือว่าบ้าน
เมืองจะได้สงบสุข”**

งานของสมเด็จพระสังฆราชพระองค์ใหม่ จึงมีไม่น้อย
เลย ดังที่ **สมพร เทพสิทธา** ประธานคณะอนุกรรมการด้าน
การศาสนา ในคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม
และการท่องเที่ยว สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ที่อาวุโส
สูงสุด ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ลงคะแนนเสียงให้มีการแก้กฎหมาย
พ.ร.บ.คณะสงฆ์ ในมาตรา 7 กลับคืนไปสู่ฉบับ พ.ศ.2505
กล่าวว่า อยากให้ท่านมาช่วยเชื่อมในงานศาสนาสัมพันธ์
เป็นเรื่องที่สำคัญมาก

**“คือบ้านเมืองเรามีในหลวงเป็นพุทธมามกะ ประเทศ
เดียวในโลก แต่ส่งเสริมทุกศาสนา ไม่มีประเทศไหนที่เป็นเช่น
นี้ แล้วในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงเน้นเรื่องศาสนสัมพันธ์ เมื่อ
ปี 2515 วันที่ 4 ธันวาคม ผมจำได้แม่นว่า ในหลวงให้ผู้นำ
ศาสนาเข้าเฝ้าฯ ก่อนเป็นพิเศษ ตอนนั้นพันเอก ปิ่น มุทุกันต์
ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการศาสนา ผมไม่เคยลืม...”**

**“ในหลวงตรัสว่า การที่ประเทศไทยมีความสงบเรียบร้อย
เป็นเพราะศาสนาต่างๆ มาประกอบเข้ากันดี ส่วนผมเองก็รับ**

ปรองดองกัน อย่าขัดแย้งกัน ผมก็เลยมาทำงานศาสนสัมพันธ์
เอาศาสนาต่างๆ มาร่วมมือกัน ในหลวงพระราชทานความ
เมตตาให้กับทุกศาสนา ผมอยากให้บ้านเมืองสงบ เรามี
พระมหากษัตริย์ตั้งแต่สมัยสุโขทัยมาจนถึงบัดนี้ แต่เพราะ
บางที่เราไม่ได้ศึกษาพระพุทธศาสนาจนลึกซึ้ง ก็เลยเกิด
ปัญหา”

ประมุขสงฆ์พระองค์ใหม่ คงจะมีงานมากมายแล้ว
นับจากนี้...

0 0 0

สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (อัมพร อมฺพโร) มีนามเดิมว่า
อัมพร ประสัดตพงศ์ เกิดเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ.2470
ที่บ้าน ต.บางป่า อ.เมือง จ.ราชบุรี โยมบิดาชื่อ นัย
และโยมมารดาชื่อ ศาส. ประสัดตพงศ์ ครอบครัวประกอบ

นายกรัฐมนตรีและหัวหน้า คสช. กล่าว
ภายหลังการประชุมถึงการแต่งตั้งสมเด็จพระสังฆราชองค์ใหม่ว่า หลังจากมีการ
ดำเนินการตามขั้นตอนพิจารณารายชื่อ
ผู้ที่ได้รับคัดเลือกดำรงตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 20 โดยพิจารณา
เสนอรายชื่อไป 5 องค์ หลังจากมีการนำ
ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมไปแล้วนั้น
ได้รับแจ้งว่าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
มหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร
ในรัชกาลที่ 10 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า
โปรดกระหม่อม แต่งตั้ง **สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (อัมพร อมฺพโร)**
เจ้าอาวาสวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม
ราชวรวิหาร เป็น สมเด็จพระสังฆราช

การศาสนา ในคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม
และการท่องเที่ยว สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ที่อาวโส
สูงสุด ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ลงคะแนนเสียงให้มีการแก้กฎหมาย
พ.ร.บ. คณะสงฆ์ ในมาตรา 7 กลับคืนไปสู่ฉบับ พ.ศ. 2505
กล่าวว่า อยากให้ท่านมาช่วยเชื่อมในงานศาสนาสัมพันธ์
เป็นเรื่องที่สำคัญมาก

“คือบ้านเมืองเรามีในหลวงเป็นพุทธมามกะ ประเทศ
เดียวในโลก แต่ส่งเสริมทุกศาสนา ไม่มีประเทศไหนที่เป็นเช่น
นี้ แล้วในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงเน้นเรื่องศาสนาสัมพันธ์ เมื่อ
ปี 2515 วันที่ 4 ธันวาคม ผมจำได้แม่นยำ ในหลวงให้ผู้นำ
ศาสนาเข้าเฝ้าฯ ก่อนเป็นพิเศษ ตอนนั้นพันเอก ปิ่น มุทุกันต์
ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการศาสนา ผมไม่เคยลืม...”

“ในหลวงตรัสว่า การที่ประเทศไทยมีความสงบเรียบร้อย
ก็เพราะศาสนาต่างๆ มาปรองดองสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกัน
และกัน เพราะฉะนั้น ขอให้ศาสนาต่างๆ มีความสามัคคี

ปรองดองกัน อย่าขัดแย้งกัน ผมก็เลยมาทำงานศาสนสัมพันธ์
เอาศาสนาต่างๆ มาร่วมมือกัน ในหลวงพระราชทานความ
เมตตาให้กับทุกศาสนา ผมอยากให้บ้านเมืองสงบ เรามี
พระมหากษัตริย์ตั้งแต่สมัยสุโขทัยมาจนถึงบัดนี้ แต่เพราะ
บางที่เราไม่ได้ศึกษาพระพุทธศาสนากันลึกซึ้ง ก็เลยเกิด
ปัญหา”

ประมุขสงฆ์พระองค์ใหม่ คงจะมีงานมากมายแล้ว
นับจากนี้...

0 0 0

สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (อัมพร อมฺพโร) มีนามเดิมว่า
อัมพร ประสัถยพงศ์ เกิดเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2470
ที่บ้าน ต.บางป่า อ.เมือง จ.ราชบุรี โยมบิดาชื่อนับ
และโยมมารดาชื่อน้า ประสัถยพงศ์ ครอบครัวประกอบ
อาชีพค้าขาย มีพี่น้องทั้งหมด 9 คน ท่านเป็นคนที่ 2 ปัจจุบัน

อายุ 89 ปี 68 พรรษา

ท่านกล่าวว่า ท่านโชคดีที่พ่อ-แม่ เห็นความสำคัญของการศึกษา ท่านได้ ศึกษาในทางธรรม ส่วนพี่น้องของท่าน ก็ได้เล่าเรียนจนจบตามกำลังของแต่ละคน

จุดเริ่มต้นของชีวิตการศึกษาเริ่มเมื่อ อายุ 8 ขวบ ที่โรงเรียนเทวานุเคราะห์ กองบินน้อยที่ 4 โคกกระเทียม จ.ลพบุรี จนจบ ป.4 แล้วก็ไม่ได้ศึกษาต่อ แต่โชคดีได้เข้าพิธีบรรพชา ศึกษาทางธรรม แทน

"ตอนที่บวช อาตมาอายุ 13 ปี แล้วก็บวชมาจนถึงบัดนี้ เพราะยายไม่ให้สึก ที่บวชเพราะไม่สบาย แม่เลยไปหาหลวง พ่อบ้านแหลม บนหลวงพ่อไว้ว่า ถ้าลูก หาย แล้วจะให้บวชถวาย เขาเรียกว่าบน ตัวบวช คือเอาตัวไปถวายวัดหลวง พ่อ บ้านแหลม วัดเพชรสมุทร อาตมาก็เลย ได้บวชถวายมาจนถึงบัดนี้ (หัวเราะ)"

เจ้าพระคุณสมเด็จพระ ปธาน สัมภาษณ์ในนิตยสาร พลอยแถมเพชร ฉบับที่ 525 ปักษ์แรก ธันวาคม 2556 ต่อมาท่านได้เข้าพิธีบรรพชาเมื่อปี พ.ศ.2480 ณ วัดสัตตนารถปริวัตร ต.หน้าเมือง อ.เมือง จ.ราชบุรี โดยมี พระธรรมเสนานี (เงิน นันท) เจ้าคณะ จังหวัดราชบุรี เป็นพระอุปัชฌาย์ พอ บวชเสร็จแล้วได้ย้ายไปจำพรรษาที่วัดตรี ญาตี ต.พงสวาย จ.ราชบุรี เพื่อศึกษา เล่าเรียนพระปริยัติธรรม จนสอบได้ เปรียญธรรม 4 ประโยค ในปี 2488

ท่านเล่าไว้ในนิตยสารเล่มดังกล่าว ต่อมาว่า "พอสอบได้เปรียญ 4 แล้ว ก็ตั้งใจมากรุงเทพฯ เพื่อมาเรียนต่อ แรกๆ ตั้งใจจะไปอยู่วัดกันมาตุยาราม ซึ่งมีพระมหาบุญรอด สุชีโว เป็นเจ้า อาวาส อาตมารู้จักท่านตั้งแต่อาตมาเป็น สามเณร เพราะวัดที่อาตมาอยู่ เวลาเมื่อ

พระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆ ปริณายก (วาสนมหาเถร)

"ตอนที่อาตมาอยู่วัดนี้ เป็นสามเณรโคงแล้ว คือเป็น สามเณรผู้ใหญ่ จริงๆ ตอนนั้นอายุ 20 แล้ว แต่ที่นี้สมเด็จพระ อุปัชฌาย์ รวมทั้งอาจารย์ด้วยบอกว่า เป็นเณรอยู่ก่อนสักปี เอะ มาใหม่ๆ อย่าเพิ่งบวชเลย อาตมาเลยเป็นสามเณรอีกปี"

หลังจากนั้น ท่านเข้าพิธีอุปสมบทเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2491 ณ มหาพัทธสีมาวัดราชบพิธ มีสมเด็จพระอริยวง ศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสนมหาเถร) เป็นพระ อุปัชฌาย์, สมเด็จพระพุทธปาพจนบดี (ทองเจือ จินตาทโร) ครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่พระจินตาครมุณี เป็นพระกรรมวาจาจารย์

สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (อินพร อินฺทโร) กับพระอาจารย์วิชัย กัมมสุทโธ

หลังอุปสมบท ท่านศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2491 สามารถสอบได้เปรียญธรรม 5 ประโยค และ พ.ศ.2493 สามารถสอบได้เปรียญธรรม 6 ประโยค

หลังจากนั้นท่านเข้าเรียนที่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช วิทยาลัย เป็นนักศึกษา รุ่นที่ 5 จบศาสนศาสตรบัณฑิต เมื่อปี พ.ศ.2500 ต่อมา พ.ศ.2509 เข้าอบรมพระธรรมทูตไป ต่างประเทศ เป็นพระธรรมทูตรุ่นแรก ก่อนเดินทางไปศึกษาต่อ

อาจาโร วัดป่าอุดมสมพร จ.สกลนคร ซึ่งเป็นศิษย์รุ่นแรกๆ ของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต บูรพาจารย์พระป่าพระกรรมฐาน แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และท่านยังเป็นประธานมูลนิธิหลวงปู่มั่น อาจาโร มาจนถึงปัจจุบัน

0 0 0

พระอาจารย์วิชัย กัมมสุทโธ สถานปฏิบัติธรรมป่าวิเวก ลิกขาราม อ.พล จ.ขอนแก่น ก่อนบวช ท่านรับราชการเป็น แพทย์ ประจำโรงพยาบาลพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร จังหวัด สกลนคร และรักษาการผู้อำนวยการโรงพยาบาล ก่อนลาออก มาอุปสมบท ท่านเคยพบกับสมเด็จพระมหามุนีวงศ์ ในหลาย วาระ ครั้งหนึ่งในงานทอดผ้าป่าสามัคคี โรงพยาบาล

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร เพื่อสร้าง อาคารตา และซื้ออุปกรณ์การแพทย์ (สำหรับผ่าตัดตาและศัลยกรรม หัวใจ) ในปี 2554

เมื่อถามถึงปฏิปทาของเจ้า พระคุณสมเด็จพระอาจารย์วิชัย เล่าว่า ท่านก็ปฏิบัติธรรมของท่าน ท่านมีเมตตา ไม่ถือเนื้อถือตัว และท่านก็ช่วยเหลือมูลนิธิ พระอาจารย์ฝั้นมาโดยตลอดจนถึง ปัจจุบัน ท่านเป็นพระที่สงบเย็นดี

"ในเรื่องการปกครองคณะสงฆ์ สมเด็จพระสังฆราชท่านก็ได้รับการ สถาปนาจากพระเจ้าอยู่หัวมาทำ หน้าที่ ถ้าเราทุกคนทำตามหน้าที่ ก็จบ คือ 1.หน้าที่ส่วนรวม ทำ อย่างไรให้เป็นประโยชน์ ให้สามัคคี กัน 2.หน้าที่ในตนเอง ต้องเจริญสติ สมภาวิ และปัญญาพิจารณาตนเอง พิจารณาภายในใจ คือ พิจารณาตัวรูป และตัวนาม...

"ตัวนามก็คือ ตัวความรู้ ความเห็น มันเกิดขึ้นเพราะอะไร ก็เพราะการเรี่ยรู้มาในอดีต ที่เรี่ยรู้มาทั้งหมด มันเป็นสมมต ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่ตัวตนของเราจริง เมื่อไม่เห็นจุด นี้ ก็ไปหลงสมมติ ไม่เห็นประโยชน์ เลยไปเอาโทษ การเห็น เป็นสัตว์ บุคคล ตัวตน เราเขา พวกกู พวกมึงขึ้นมามันเลย ไม่เห็นเหมือนกัน ถ้าเห็นความรู้นั้นเป็นแค่ธาตุ เป็นแค่ธาตุ ความรู้อันหนึ่งเดียว ไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน เราเขา มันก็เห็น

ท่านเล่าไว้ในนิตยสารเล่มดังกล่าว
ต่อมาว่า "พอสอบได้เปรียญ 4 แล้ว
ก็ตั้งใจมากรุงเทพฯ เพื่อมาเรียนต่อ
แรกรๆ ตั้งใจจะไปอยู่วัดกันมาตุยาราม
ซึ่งมีพระมหาบุญรอด สุขีโว เป็นเจ้า
อาวาส อาตมารู้จักท่านตั้งแต่อตมาเป็น
สามเณร เพราะวัดที่อาตมาอยู่ เวลา
มีงานก็นิมนต์ท่านไปเทศน์ เลยคุ้นกับท่าน
แล้วตอนนั้น คณะธรรมยุต เพิ่งเปิดสภา
การศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่ง
พระมหาบุญรอดนี่แหละเป็นเลขาธิการ
สภาการศึกษาองค์แรก และเป็นเจ้า
ความคิดที่ตั้งสภาการศึกษา ขึ้นมา...

"แต่ตอนแรกตั้งเป็นสถาบัน
ขึ้นมานั้น ยังไม่ได้รับการรับรองว่า
เป็นมหาวิทยาลัย ต่อมาจึงได้เป็น
มหาวิทยาลัยพุทธศาสนาแห่งแรกของ
ประเทศไทย สมัยก่อนสภาการศึกษา
พระเรียนแต่บาลีอย่างเดียว ภาษาอื่น
ที่เราเรียนจะเป็นภาษาสันสกฤต ภาษา
อังกฤษ ก็แล้วแต่ เราต้องพยายามศึกษา
เพิ่มเติมด้วยตัวเอง"

ในที่สุดท่านก็ไม่ได้อยู่ที่วัดของท่าน
มหาบุญรอด แต่ได้มาอยู่ที่วัดราชบพิธ
สถิตมหาสีมาราม แทน โดยเจ้าประคุณ
สมเด็จพระพุทธปาพจนบดี เมื่อครั้ง
ดำรงสมณศักดิ์ที่พระจินดารามุนี
นำมาฝากกับเจ้าพระคุณ สมเด็จ

หลังอุปสมบท ท่านศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2491
สามารถสอบได้เปรียญธรรม 5 ประโยค และ พ.ศ.2493
สามารถสอบได้เปรียญธรรม 6 ประโยค

หลังจากนั้นท่านเข้าเรียนที่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย เป็นนักศึกษา รุ่นที่ 5 จบศาสนศาสตรบัณฑิต
เมื่อปี พ.ศ.2500 ต่อมา พ.ศ.2509 เข้าอบรมพระธรรมทูตไป
ต่างประเทศ เป็นพระธรรมทูตรุ่นแรก ก่อนเดินทางไปศึกษาต่อ
ระดับปริญญาโท ที่มหาวิทยาลัยพาราณสี ประเทศอินเดีย จบ
การศึกษาเมื่อปี พ.ศ.2512 ด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี

"ตอนที่ไปศึกษาต่อ อาตมาอายุมากแล้ว อายุ 40 แล้วนะ
เพราะมีวัดสอนหนังสืออยู่ที่มหามกุฏฯ อาตมาไปเรียน
อยู่สองปี แทบแย่ นับวันนับเวลาเลย สุดท้ายได้ปริญญาโท
ทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ...เรารอ่านภาษาบาลีโบราณ
แล้วเราก็ต้องเรียนภาษาของพระเจ้าอโศกด้วย ที่จารึกอยู่ใน
ศิลา เราก็อ่านจนพออ่านได้ ที่เรารู้ว่า ที่ตรงนี้เป็นที่ประสูติก็
เพราะพระเจ้าอโศกเขียนไว้"

หลังจากเรียนจบกลับมา เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ได้ช่วยงาน
เผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง ในช่วงปี พ.ศ.2516
เป็นหัวหน้าพระธรรมทูต นำพระพุทธศาสนาไปเผยแผ่ที่
นครซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย มีพระขันติปาโล ชาวอังกฤษ
เป็นสหธรรมิก พร้อมไวอาวัจกร ตามคำนิมนต์ของประธาน
พุทธสมาคมแห่งรัฐนิวเซาท์เวลส์ ได้วางรากฐานพระพุท
ทธศาสนา ตลอดถึงเป็นแบบอย่างให้สหธรรมิกที่มาภายหลังได้
เผยแผ่อย่างเข้มข้นตามหลักพระธรรมวินัย ทำให้พระพุท
ทธศาสนาฝ่ายเถรวาท มีความมั่นคง มีวัดและพระสงฆ์อยู่ประจำ
รัฐแห่งนี้ ก่อนขยายไปยังเมืองใหญ่อีกหลายเมือง และในหลาย
ประเทศในเวลาต่อมา

ในด้านการภาวนาของท่าน เป็นศิษยานุศิษย์หลวงปู่ฝั้น

"ตัวนามก็คือ ตัวความรู้ ความเห็น มันเกิดขึ้นเพราะอะไร
ก็เพราะการเรียนรู้มาในอดีต ที่เรียนรู้มาทั้งหมด มันเป็นสมมติ
ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่ตัวตนของเราจริง เมื่อไม่เห็นจุด
นี้ ก็ไปหลงสมมติ ไม่เห็นประโยชน์ เลยไปเอาโทษ การเห็น
เป็นสัตว์ บุคคล ตัวตน เราเขา พวกกู พวกมีขึ้นมามันเลย
ไม่เห็นเหมือนกัน ถ้าเห็นความรู้นั้นเป็นแค่ธาตุ เป็นแค่ธาตุ
ความรู้อันหนึ่งเฉยๆ ไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน เราเขา มันก็เห็น
เหมือนกันหมด เมื่อเห็นเหมือนกันหมด ก็ไม่รู้ว่าจะไปทะเลาะ
กับใคร การเข้าไม่ถึงธรรมหลงสมมติ โลกจึงวุ่นวาย ถ้าไม่หลง
สมมติก็ไม่วุ่นวาย ไม่ทะเลาะกัน เพราะต่างคน ต่างก็ทำหน้าที่
ของตัวเอง พิจารณาตัวเอง...

"ถ้ากลับมาดูตัวเอง พิจารณาตัวเอง ก็เห็นเหมือนกัน คือ
เห็นเป็นธาตุเป็นขันธ์เหมือนกัน สมมติสัตว์ บุคคลก็เป็นแค่ไว้
ใช้งาน ไม่หลงมัน เมื่อไม่หลงมันก็ไม่มีการทะเลาะกัน
มีแต่เรื่องไหนเป็นประโยชน์ก็ทำ เรื่องไหนไม่เป็นประโยชน์
ก็ไม่ทำ ก็แค่นั้น สิ่งใดควรทำก็ทำ สิ่งใดไม่ควรทำก็ไม่ทำ
ก็จบ...

"เหตุนี้ ถ้าจะไม่ทะเลาะกันก็ต้องศึกษาธรรมนี้ คือกลับมา
ทำหน้าที่ตนเอง เมื่อหน้าที่ตนเองสมบูรณ์ก็จะทำไปตามเหตุ
ปัจจัยที่ต้องทำ ทำแต่ประโยชน์ อะไรเป็นโทษก็ไม่ทำ ก็เลย
เกื้อกูลสังคม เมื่อทุกคนทำเช่นนี้ก็เกิดเป็นน้ำใจเกี่ยวพันกัน
สังคมก็เลยสงบ เพราะเราอยู่ร่วมกันด้วยสามัคคีธรรม
(เห็นเหมือนกัน) มุ่งประโยชน์ต่อกัน...

"ดังปัจฉิมโอวาท ภัทลุงทั้งหลาย สังฆารทั้งหลาย มีความ
เลื่อมล้นไปเป็นธรรมตา เธอทั้งหลายจงยังประโยชน์ให้ถึง
พร้อม (ประโยชน์ตน ประโยชน์ผู้อื่น) ด้วยความไม่ประมาท
เถิด" ■